

MEMÒRIA D'ACTIVITATS 2021

ACTIVITATS REALITZADES PEL GRMHC I PARTICIPACIÓ EN ACTIVITATS REALITZADES PER ALTRES ENTITATS

GENER

Jornada de memòria històrica a Almenara.

El passat 16 de gener de 2021 es va realitzar una jornada de memòria a la localitat d'Almenara, en la qual van participar José Sevillà per part de l'associació Memòria Històrica de Quart de les Valls "El Molí", Juan Luis Porcar del GRMHC, Raquel Dasca i Rosa María Morales, veïnes de la localitat, familiars de víctimes del franquisme i compromeses en activitats de recuperació de la memòria històrica. Gràcies a la informació aportada per Raquel i Rosa María es van documentar interessants dades referents tant a episodis repressius com a patrimoni històric. Es va visitar el magatzem que va servir de camp de concentració a la localitat durant els mesos d'abril i maig de 1939, on es calcula van romandre prop de 2.000 presoners, on es van produir saques i execucions, i on va estar tancat Manuel Aragonés Altabella, avi de José Sevillà, que va recollir el testimoni i realitzar una recerca al respecte. Es van visitar altres indrets de la localitat on està documentada l'existència de llocs de detenció o camps de concentració provisionals els primers dies finalitzada la guerra, fins el trasllat definitiu al camp de concentració vora la via del ferrocarril. Una visita al cementeri de la localitat va possibilitat conèixer els llinatges d'algunes famílies sacsejades per la repressió i documentar el nínxol de Francisco Gómez Sevillà, afusellat a Castelló al 1943 al cementeri civil i traslladat al cementeri d'Almenara per la seua família a principis dels anys 80. Finalment es va visitar el blocu que es troba a les afores de la localitat que ha segut recentment restaurat amb un panell informatiu que posa en valor i contextualitza aquesta peça de patrimoni de la guerra civil. Estan obertes posteriors activitats i visites en el marc d'un possible projecte de recuperació dels restes i documentació de la memòria oral dels camps de concentració de la zona.

FEBRER

Una família de Les Coves de Vinromà demana l'exhumació del seu oncle, enterrat el 1959 al Valle de los Caídos.

L'octubre del 2020 el Grup per la Recerca de la Memòria Història Les Coves de Vinromà va publicar a la revista Local Tossal Gros (nº 189) un article sobre exhumacions de represaliats enterrats en fosses comunes del franquisme al cementeri civil de Castelló, on es va incloure el nom d'una persona que tenia registrada el Grup per la Recerca de la Memòria Històrica Castelló, com a mort per accions de guerra, anomenat Francisco Barberà Puig. Jornaler. Estat civil solter. Nascut a Les Coves de Vinromà. Causa de la mort: metralla. Enterrat el 6 de juliol de 1938 al cementeri de Castelló a la part catòlica, fossa 16, fila 7. Arxiu inscrit al cementeri el 09/07/1938. Gràcies a que aquest nom apareix publicat a la revista, la família es posa en contacte amb el Grup de les Coves, per explicar que no era soldat, i no va poder anar a la guerra. El motiu era que tenia un braç lisiat, i en tornar al poble de seguida, una vegada van passar les tropes franquistes el juny del 1938,

va anar on havien caigut bombes, i en tocar un projectil li va explotar. En causar-li importants ferides el van portar cap a Castelló, on va morir a l'Hospital Provincial, sent enterrat a una fossa comuna el cementiri de Castelló, on s'enterraven també els soldats morts en el front de guerra. Però la història no acaba aquí, ja que el GRMH Castelló tenia documentada aquesta mort a través dels registres del cementiri, i els llistats del Valle de los Caídos, constant-li que aquesta persona va ser traslladada al Valle de Los Caídos l'any 1959. Informació que desconeixia totalment la família de Francisco Barberà Puig, ja que el règim franquista va imposar aquests trasllats massius, sense informar mai a les famílies. Un cop es va aclarint la història d'aquest jove de 18 anys natural de les Coves de Vinromà, el GRMH de Castelló posa en contacte al GRMH de Les Coves, amb Sílvia Navarro, de la Asociación de Familiares Para la Exhumación de los Republicanos del Valle de los Caídos (AFPERV) de Madrid, que havia fet un consulta al GRMH Castelló per un familiar seu. Quan se li va preguntar sobre aquest cas de Les Coves, de seguida es va oferir a ajudar. Poc després ens confirmava la ubicació exacta d'aquesta persona al Valle de los Caídos. A partir d'aleshores es mantindrà una coordinació constant per assessorar sobre la possibilitat de fer una petició formal d'exhumació d'aquest familiar. Quan la família és degudament informada d'aquestes possibilitats i manifesta voler tirar endavant l'exhumació del seu oncle, en nom de les seues dos nebodes, Juana Barberà sales, Josefa Barberà Sales i el seu nebot, Francisco Barberà Sales, s'inicia el procés formalment.

Per seguir amb la tramitació, el desembre de 2020 es fa una trobada a Les Coves amb els familiars de Francisco Barberà Puig, el GRMH Castelló amb Juan Luis Porcar, i el GRMH Les Coves amb Javi Bueso. En aquesta trobada s'aportaren informacions i fotografies, a més de signar els documents per iniciar la petició d'exhumació del seu oncle. Posteriorment el GRMH Les Coves inicia les gestions, fent arribar els documents signats al Ministeri de Justícia, al Consell d'Administració de Patrimoni Nacional i a la Secretaria de Estado de Memòria Democràtica. Tot açò amb el seguiment i coordinació de la Asociación de Familiares Para la Exhumación de los Republicanos del Valle de los caídos (AFPERV) , que gràcies a la seva experiència en el camp, coneix molt bé aquets procediments, i ha estat pendent en tot moment de com evolucionava la petició. L'últim pas va consistir a entregar a l'Administració el màxim de documents que provaren el vincle familiar amb el difunt, des dels documents d'identitat dels nebots, a les partides de naixement, llibre de família, i certificats de matrimoni i defunció del seu pare, germà de Francisco Barberà Puig.

Finalment el passat 8 de febrer va ser aprovada la sol·licitud d'exhumació de Francisco Barberà Puig pel Consell d'Administració de Patrimonio Nacional, enviant el document al GRMH Les Coves el passat 15 de febrer, moment en què es va informar la família, al GRMH Castelló i l'AFPEVR de Madrid. Un cop aprovada la petició, encara queden pendents molts passos a seguir, des de la realització de les proves d'ADN als familiars, l'inici del procés d'exhumació, la localització física de les restes del cos, etc... Afortunadament, ja se sap que les restes del cos estan completament ubicades en els llibres de registres d'inhumacions del Valle de los Caídos (Tomo I. N° 1323, Data d'inhumació 24/03/1959. Relació nº115 columbario 489,nivel 1antiguo de la Capilla del Santo Sepulcro -nivel actual 0-), gràcies a la feina feta per l'Associació AFPEVR de Madrid.

MARÇ

Reunió entre el GRMHC i l'Associació Memòria Històrica de Quart de les Valls "El Molí" per impulsar un projecte de memòria col·laboratiu i visita a itinerari d'espais de memòria.

Dissabte 27 de març de 2021 membres del GRMH de Castelló ens van reunir a Quart de les Valls amb José Sevillà, representant de l'Associació Memòria Històrica de Quart de les Valls "El Molí", amb l'objectiu d'iniciar els contactes per impulsar un possible projecte de recerca i audiovisual al voltant dels camps de concentració franquistes que finalitzada la Guerra Civil es van instal·lar pròxims a la línia XYZ, des de la costa fins l'interior. També vam dedicar la jornada a una visita guiada per la localitat de la mà de José Sevillà que ens va explicar els treballs, projectes i espais de memòria que han impulsat i senyalitzat els últims anys.

Campanya d'exhumacions al cementeri de Sogorb de víctimes de la repressió franquista.

Durant la segona quinzena del mes de març de 2021 es va portar a terme la campanya d'exhumacions de 15 víctimes de la repressió franquista afusellades el 28 de juny de 1939 i soterrades al cementeri de Sogorb. El projecte presentat a la Generalitat Valenciana a proposta del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló (GRMHC) amb la col·laboració de familiars de les víctimes que havien manifestat el seu desig de recuperar els seus restes, va ser impulsat i licitat per la Conselleria de Qualitat Democràtica i executat per l'equip tècnic Arqueoantro, amb una àmplia experiència en treballs de memòria històrica i en projectes en col·laboració amb el GRMHC també al cementeri de Castelló i en altres activitats com el mapa de fosses, exposicions, etc.

ABRIL

La Diputació de Castelló es reuneix amb el GRMHC per a impulsar el projecte d'exhumacions de víctimes del franquisme al cementeri civil de Castelló en 2021.

La Diputació de Castelló impulsarà les noves campanyes d'exhumacions que emprenga en 2021 el Grup per la Recerca de la Memòria Històrica en el cementeri civil de Castelló. Ho ha anunciat la diputada provincial, Tania Baños, en el transcurs de la reunió que ha mantingut amb Maribel Peris i Juan Luis Porcar representants d'aquesta associació, als

quals ha traslladat el ferm propòsit de l'equip de govern de José Martí de renovar el seu compromís amb la Memòria Democràtica. És una mesura que busca potenciar aquest àrea i les polítiques reparadores que impulsa. En la reunió es va tractar de la organització de la campanya prevista per a 2021 i d'una pròxima reunió amb familiars de represaliats a Moncofa en previsió d'un futur projecte d'actuació en una fossa localitzada prop de la població.

El GRMHC impulsa amb la Diputació de Castelló la localització de víctimes de la repressió franquista de Moncofa a una fossa.

El Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló impulsa un projecte amb la Diputació de Castelló al voltant de la localització a Nules d'una fosa comú de la postguerra, més endavant, procedir a l'excavació i la recuperació dels cossos dels represaliats en ella presents. Segons testimonis de l'època, aquesta cavitat es localitzaria en un extrem sud del terme municipal nuler, prop d'un antic camp de concentració, i en elles reposarien les restes de quatre veïns afusellats pel franquisme de Moncofa. La diputada de Memòria Històrica, Tania Baños, ha mostrat al Grup de Recerca per la Memòria Històrica de Castelló la seua total disposició a aportar fons per a finançar aquesta actuació, que començaria, en una primera fase, amb la prospecció del terreny per a determinar l'existència d'aquest fossar. Tania Baños ha transmés aquest compromís directament als familiars de les quatre víctimes durant el transcurs d'una reunió convocada el 9 d'abril «per a escoltar les històries i donar resposta a les reivindicacions d'aquelles persones que encara hui en dia viuen amb la incertesa de no saber on estan els seus éssers estimats». En representació del Grup de Recerca per la Memòria Històrica ha estat Juan Luis Porcar i per Arqueoantro, l'empresa que realitza les exhumacions, Miquel Mezquida.

Noranta aniversari de la proclamació de la II República

El 14 d'abril, el Grup per la recerca de la memòria històrica de Castelló (GRMHC) va celebrar en el monòlit per les víctimes de la repressió franquista, a la vora del riu Sec i el cementiri de Castelló, un acte d'homenatge a la Segona República en el que van participar membres del grup i representants d'altres entitats i associacions, dipositant-se rams de flors. Es van dur a terme diversos parlaments recordant l'efemèride i proclamant l'esperança en una nova república capaç d'acometre amb eficàcia democràtica els problemes i els reptes actuals. Tot seguint les actuals mesures de seguretat per la pandèmia.

A la vesprada a les 17:30, per iniciativa d'Unides-Podem i de Encuentro Estatal por la República i amb la col·laboració del Grup per la recerca de la memòria històrica de Castelló, s'ha fet un itinerari didàctic republicà pels carrers de la ciutat amb les degudes mesures de seguretat, que ha eixit del temple de música del Parc de Ribalta i ha acabat en la Cambra Agrària (Av. Lledó).

Jornada d'espais de memòria a la platja de Nules

“Platges de Nules” associació per la defensa del patrimoni cultural i natural i el Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló van compartir el passat 24 d'abril de 2021 una jornada de memòria visitant un enclavament essencial de la Batalla de Llevant, l'entorn de Platges de Nules. Una posada en comú en la qual es van compartir coneixements dels llocs històrics del conflicte bèl·lic de #Nules com els “blocaus”, el camp de concentració de Nules situat en la franja costanera, “Les casetes” com a testimonis de la batalla i espai d'acolliment de refugiats o l'estada de Rafael Albertí i Maria Teresa León mentre duïen a terme “Les Guerrilles del Teatre”.

Missions de la memòria a l'IES Llombai de Borriana.

L'IES Llombai de Borriana va acollir una jornada del projecte “Missions de la Memòria” el passat 24 d'abril, dirigit a alumnes de Batxillerat i ESO, una proposta educativa dissenyada per la Coordinadora d'Associacions per la Memòria del País Valencià. A la jornada van participar representants de la CADME com el seu president Àngel González, l'arqueòleg Alex Calpe (Arqueoantro), la companyera del GRMHC Teresa Armengot i un familiar de represaliat del franquisme de Borriana, José Ramón Alcón. El projecte pretén educar als joves amb valors democràtics, de respecte i de tolerància. El més joves tenen dret a conèixer la veritat del que va passar i també la responsabilitat de contribuir a crear una societat més justa. Amb el suport de les fonts primàries, la Coordinadora impulsa, en col·laboració amb el professorat i els organismes competents, l'adquisició del coneixement en Memòria Democràtica en tots els estaments educatius, per al coneixement i reparació de la barbàrie, el genocidi, els crims de Lesa Humanitat i les violacions sistemàtiques dels Drets Humans comesos pel franquisme.

Presentació llibre recull les Jornades de Memòria Històrica de Portell de 2018.

El Servei de Publicacions de la Diputació va presentar el 29 d'abril de 2021 quatre llibres de temàtiques diverses -història, patrimoni i llengua-, referits a les comarques de Castelló. La diputada de Cultura, Ruth Sanz, els ha donat a conèixer junt amb els seus autors en un acte celebrat al propi pati de les Aules, l'ànima cultural de la 'Nova Diputació', amb una notable presència de públic. Un dels llibres 'Víctimes per violència i repressió als Ports durant la Segona República i la Guerra Civil (1931-1941)', trobem treballs de dos membres del GRMHC, Raül González Devis, autor de dos ponències, "Ensenyament i memòria històrica: el projecte de fonts orals de l'IES de Vilafranca" i "Garrobera, un maquis vilafranquí". Juan Luis Porcar és l'autor del capítol "Els Ports, repressió franquista i memòria recuperada".

MAIG

Presentació llibre «La virilitat d'Espanya a l'Àfrica».

El Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló amb la Plataforma per la Llengua del País Valencià van organitzar l'acte de presentació del llibre de Gemma Torres «La virilitat d'Espanya a l'Àfrica» que va tindre lloc el dissabte 8 de maig a les 18:00 h a la sala de conferències de l'Espai Menador a la ciutat de Castelló. També es va retransmetre per streaming a través del canal de YouTube del GRMHC.

Reunió entre el GRMHC i la regidora de Cultura de l'Ajuntament de Castelló sobre la retirada del monument franquista del parc Ribalta.

La regidora de Memòria Democràtica, Verònica Ruiz, en una reunió celebrada el passat 12 de maig de 2021, ha informat al Grup de Recerca per la Memòria Històrica de Castelló sobre l'obertura d'un nou procediment de retirada del monument als caiguts del Parc Ribalta. Ruiz ha reconegut la gran tasca del Grup de Recerca de Castelló per a recuperar la veritat i fer justícia amb les víctimes del franquisme a la ciutat i ha agraït el seu treball en matèria de memòria històrica. Durant la trobada, l'edil ha posat de manifest "l'estreta col·laboració del grup amb la regidoria, gràcies a la qual hem pogut avançar en matèria de memòria democràtica a Castelló". Cal destacar que l'Ajuntament de Castelló va obrir un nou procediment entorn de la retirada del monument als caiguts a la fi del mes d'abril. Després de l'anunci d'aquesta activació en el Butlletí Oficial de la Província (BOP), s'ha obert un termini d'al·legacions de 15 dies.

Projectes de treball sobre arxius i memòria democràtica al País Valencià.

La Coordinadora d'Associacions per la Memòria Democràtica del País Valencià i la conselleria que dirigeix Rosa Pérez Garijo han signat el primer Conveni de col·laboració en matèria de recuperació de la memòria democràtica. La consellera Rosa Pérez Garijo ha assenyalat què aquest Conveni és un fet històric, ja que durant molt anys les associacions memorialistes han fet un treball imprescindible per la memòria i dignitat del nostre país, i ara treballem de la mà per la memòria, la justícia i la reparació. Un dels àmbits de treball que desenvolupa aquest conveni és el dels projectes envers els arxius i la memòria democràtica. Fa més d'una any la Conselleria va crear un grup de treball al respecte del qual formen part Cristina Escrivá (Associació Institut Obrer), Dolores Cabra (Asoc. Guerra y Exilio) i Juan Luis Porcar (GRMHC). Aquest grup mitjançant el conveni signat entre la Conselleria i la Coordinadora desenvoluparà dos projectes: un referent a la memòria oral de les víctimes i famílies vinculades a processos d'exhumació per part de Cristina Escrivá, i un altre relatiu a l'elaboració d'un inventari de memòria democràtica als arxius de les comarques de Castelló. En el marc d'aquest segon projecte i a banda dels contactes i treballs que s'han posat en marxa amb l'Arxiu Històric Provincial, l'Arxiu de la Diputació de Castelló i els arxius municipals, es va contactar amb el Centre Penitenciari de Castelló mitjançant la Subdelegació del Govern de Castelló per documentar l'estat de l'arxiu de l'antiga presó de Castelló. Aquest arxiu ja va ser inventariat i investigat pels membres del GRMHC Teresa Armengot i Juan Luis Porcar els anys 2008 i 2009 mitjançant un permís de recerca proporcionat pel Ministeri de Justícia. El passat 14 de maig la directora de l'Arxiu Històric Provincial de Castelló, Rosalia Cantero, l'arxiver Juan Claramunt i Juan Luis Porcar, membre col·laborador de la Direcció General de Qualitat Democràtica, Responsabilitat Social i Foment de l'Autogovern en aquesta matèria i del GRMHC, van mantindre una reunió amb la directora del centre Celia Bautista, es va visitar la documentació històrica de l'antiga presó i es van comprometre a treballar perquè

almenys part del fons històric puga ser transferit enguany a l'AHPC i ser accessible a la consulta i a la investigació.

JUNY

Campanya d'exhumacions al cementiri de Vinaròs de víctima de la repressió franquista.

El 3 de juny de 2021 van finalitzar els treballs d'exhumació d'una víctima de la repressió franquista en el cementiri de Vinaròs, el projecte va ser impulsat l'any 2020 pel Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló i l'equip científic Arqueoantro -amb assessorament de la Fundació Caixa Vinaròs i el Centre de Documentació de la Guerra Civil de Vinaròs- a demanda de la família de José Forner, vinarossenc afusellat al cementiri de la localitat el 7 de juny de 1938. L'Ajuntament de Vinaròs va ser sensible a la demanda i va tramitar i canalitzar el projecte amb finançament del Ministeri de la Presidència i la Federació Valenciana de Municipis i Províncies. Els treballs de dos setmanes de durada han aconseguit localitzar i exhumar les restes òssies que a falta dels pertinents estudis antropològics i genètics, podrien pertànyer a José Forner Forner.

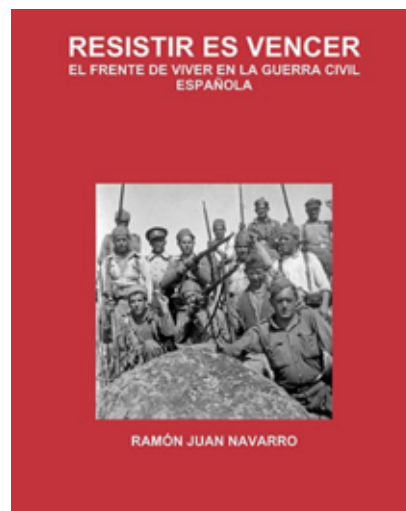

Visita a la fossa de la Cultura, cementiri de Paterna

El 4 de juny de 2021 els membres del GRMHC, Maribel Peris, Dolors Domingo i Paco Mezquita, han assistit a una visita guiada al cementiri de Paterna. Organitzada per Acció ciutadana contra la impunitat del franquisme i la Plataforma de suport a la Querella Argentina, i guiada per arqueòlegs de l'associació científica Arqueantro. Actualment s'estan fent treballs d'exhumació a la fossa 114. La fossa de la cultura. Entre el 9 de maig i el 28 de juny de 1940, van ser afusellades al voltant de 200 persones en diverses saques. Entre aquestes víctimes hi havia alcaldes, editors, dibuixants, mestres, magistrats, periodistes... Des del GRMHC hem volgut estar presents per acompanyar a les famílies, donar suport a les exhumacions i mantenir la Memòria.

Conferència de Ramón Juan Navarro a l'IES Sollana.

El 15 de juny va tindre lloc en l'IES Sollana secció de l'IES Joan Fuster de Sueca una conferència del membre del GRMHC Ramón Juan Navarro autor del llibre "Resistir es vencer. El frente de Viver en la Guerra Civil Española". L'acte organitzat pel Departament d'Humanitats del centre educatiu va versar al voltant dels efectes de la Guerra Civil a les rodalies de València en la seua etapa final, així com el context previ al conflicte i les condicions en les quals es van desenvolupar les operacions bèl·liques.

Homenatge als deportats als camps nazis de la comarca de l'Alcalatén organitzat per Generalita Valenciana.

La Conselleria de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica continua desenvolupant el projecte 'Construint Memòria', amb l'homenatge a 15 persones de la comarca de l'Alcalatén, víctimes de l'Holocaust per defensar la llibertat i els valors democràtics. Un acte on han participat la consellera Rosa Pérez Garijo i l'alcalde de l'Alcora, Samuel Falomir. La cerimònia, també ha comptat amb la presència del director general de Qualitat Democràtica, Iñaki Pérez Rico, el regidor de Memòria Històrica de L'Alcora, Ricardo Porcar, que ha exercit de mantenidor de l'acte, a més de representants de familiars de les víctimes dels camps de concentració nazis, alcaldes i alcaldesses de les diferents corporacions municipals de la comarca, i representants del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló amb components de la seua secció local de L'Alcora. Durant l'acte, la consellera Pérez Garijo ha lliurat a representants dels ajuntaments de les localitats de procedència dels 15 homenatjats els 'Taulells de la Memòria', corresponents al projecte 'Construint Memòria' perquè es col·loquen en un lloc visible d'aquests municipis. Per part de la secció local de L'Alcora del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló ha intervingut Maribel Albella, que ha recordat a més

com L'Alcora va ser un referent de transformacions socials i econòmiques durant la Guerra Civil i per aixó va ser durament castigada la seua població, amb un índex repressiu -afusellats i empresonats- dels més alts del País Valencià.

La Generalitat Valenciana, ret homenatge a Vinaròs a 36 persones del Baix Maestrat, víctimes de l'Holocaust.

La Conselleria de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica prossegueix amb el projecte 'Construint Memòria' amb l'homenatge a 36 persones de la comarca del Baix Maestrat, víctimes de l'Holocaust per defensar la llibertat i els valors democràtics. Un acte en el qual han participat la consellera Rosa Pérez Garijo i l'alcalde de Vinaròs, Guillem Alsina. A l'acte el Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló va estar representat per la nostra companyera Amparo Bellido. La cerimònia, també ha comptat amb la presència de la secretària autonòmica de Qualitat Democràtica, Toñi Serna, del director general de Qualitat Democràtica, Iñaki Pérez Rico, a més de representants de familiars de les víctimes dels camps de concentració nazis, entitats memorialistes i alcaldes i alcaldesses de les diferents corporacions municipals. Durant l'acte, la consellera Pérez Garijo ha lliurat a representants dels diferents ajuntaments de les localitats de procedència dels 36 homenatjats els 'Taulells de la Memòria', corresponents al projecte 'Construint Memòria' perquè es col·loquen en un lloc visible d'aquests municipis.

El Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló col·labora en el reportatge audiovisual *Encontres d'Exili II*

Encontres d'Exili II és un reportatge audiovisual sobre i amb persones exiliades, refugiades i represaliades d'ahir i hui. Aquest reportatge ha comptat amb l'ajuda del Grup per la recerca de Memòria Històrica de Castelló, qui ha aportat informació sobre la repressió comesa des d'una perspectiva política, econòmica i social durant el franquisme. *Encontres d'Exili II* ha estat produït pel Col·lectiu Mirades i per la Comissió d'Ajuda al Refugiat (CEAR).

El reportatge ha estat construït vertebrant el seu relat entorn Alacant, València i Castelló. Per això, compta amb diversos testimonis marcats per la repressió i l'exili a causa de la Guerra Civil i el Franquisme. Exemple d'aquests testimonis és Tina, la filla de Carmen Cuesta 'la cartozena rosa' de les 13 Roses o Carmen Peris, que es va veure forçada a emigrar a França durant el franquisme. A aquests testimonis s'uneixen les veus dels refugiats de hui dia per tal de crear un paral·lelisme entre exiliats d'ahir i hui. Entre aquestes veus es pot destacar la d'Alba Teresa, que va escapar de la repressió paramilitar a Colòmbia; la de Mem, un refugiat amb una situació molt pareguda com a kurd en Rojava o la de Fatma, una adolescent refugiada saharauí, entre moltes d'altres.

En *Encontres d'Exili II*, refugiades d'ahir i de hui realitzen una trobada per compartir experiències. El relat marcat pel sofriment de totes aquestes persones es troba en aquest punt per evidenciar que qualsevol es pot veure forçat a moure, amb tot el que això implica.

Encontres d'Exili II forma part d'un projecte molt més gran, que es pot trobar [al seu web](#). Aquest reportatge audiovisual és la segona part d'*Encontres d'Exili I*, un primer documental que aborda la mateixa temàtica amb diferents perspectives. A més a més, també es poden trobar les entrevistes íntegres, un mapa interactiu de l'exili o les biografies de dones exiliades i altres materials gràfics.

Participació Jornada Memòria i Refugi organitzada pel Casal Popular de Vila-real

La presentació del reportatge audiovisual *Encontres d'Exili II* a Castelló va tindre lloc al Casal Popular de Vila-real, on es va visualitzar el reportatge i després, es va fer un xicotet

col·loqui amb alguns dels protagonistes, creadors i col·laboradors d'Encontres d'Exili: Carmen Peris (exiliada a França durant el franquisme), Adrián Caballero (CEAR), Joan Pinyana (Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló) i Tàrsila Galdón (periodista). L'acte es va emmarcar dins de la Jornada de Memòria i Refugi organitzada pel Casal Popular de Vila-real el 19 de juny a les 19 h.

JULIOL

Viatge Rutes per la Memòria a la Línia XYZ a Viver.

El 10 de juliol la Coordinadora d'Associacions de Memòria Democràtica del País Valencià va organitzar el primer viatge de Rutes per la Memòria a la Línia XYZ a Viver, on va estar el centre de comandament de defensa de la València republicana i que va repel·lir fins al final de la guerra l'ofensiva feixista. Ha sigut tot un èxit, amb la participació d'unes 25 companyes i companys de Castelló, València i la seua àrea, Cocentaina, Alcàsser, Puçol.....L'itinerari guiat per Alfons Llorens i Ramón Juan, investigadors i membres de la Coordinadora, es van visitar les posicions republicanes a Monrredondo i al "alto de la Cruz" amb informació respecte a les batalles ocorregudes proporcionada per Ramón Juan, membre també del GRMHC i expert de la comarca en aquests temes. Es van visitar també vestigis militars a la zona de masies del Ragudo (posicions franquistes). L'ajuntament ens va rebre amb els braços oberts, va reservar places d'aparcament, va assistir al menjar i a la vesprada ens va explicar el Centre CIBAL, dedicat a la Batalla de Llevant. A l'alto de la Cruz vam fer una ofrena amb corona en memòria dels soldats republicans caiguts en la batalla. Dins del marc del Conveni de Col·laboració, aquest primer viatge constitueix l'inici de tot un programa que s'ha de definir per a donar-li continuïtat a partir de la tardor.

Visita Reial Fàbrica de L'Alcora i reunió Grup Memòria de L'Alcora.

El dissabte 17 de juliol de 2021, alguns membres del GRMHC es van desplaçar a l'Alcora per participar en una visita guiada a la Reial Fàbrica del Comte d'Aranda en procés de rehabilitació de l'edifici, organitzada per membres de l'Alcora del mateix grup (Maribel Albella, Dolors Domingo i Merche Miralles). La visita va començar cap a les 9'30 h. recorrent les diverses naus de l'edifici, de les quals sols una part està acabada. En acabar cap a les 12 hores, ens vam dirigir al paratge de l'ermita de sant Vicent on mentre esmorzàvem es va celebrar una reunió de Memòria històrica en la qual es van comentar aspectes de la visita i finalment es van fer propostes per avançar en el coneixement de la memòria històrica de l'Alcora.

La Universitat Jaume I edita "Cultura i Exili: estudis d'història i literatura"

La Universitat Jaume I ha publicat el llibre Cultura i exili. Estudis d'història i literatura, una obra que recull un total de 42 estudis culturals que aplicats a la història i la memòria, la literatura i la comunicació, que es van presentar al Congrés Internacional Cultura i Exili 1939-2019 que es va celebrar aquest últim any a Castelló i Sogorb. L'obra ha sigut impulsada i coordinada per Lluís Meseguer, catedràtic del departament de Filologia i Cultures Europees de la Universitat Jaume I i membre del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló, és també editor literari de l'obra juntament amb Juan Luis Porcar, membre del GRMHC, i els professors universitaris Adolf Piquer i Javier Vellón. Hi ha diversos articles relacionats amb la memòria històrica de diferents membres del nostre Grup com són a banda dels ja citats Meseguer i Porcar, els treballs de Josep Miralles, Maribel Peris, Queta Ródenas, Raül González Devis i Joan Miquel Palomar, i una ressenya literària de Francesc Mezquita i Broch.

Itineraris de memòria a la ciutat de Castelló de la plana: Castelló republicà i Castelló sota les bombes.

El 14 i 15 de juliol de 2021 es van fer dues activitats relatives als itineraris Castelló republicà i Castelló sota les bombes, per part de Jordi Aguilar, membre del GRMHC. El dia 14 de juliol es va dur a terme una activitat amb voluntariat de Creu Roja i usuàries del projecte "Bienestar personal y activación social". Va consistir en una passejada per l'itinerari de Castelló sota les bombes amb visita al refugi de la plaça Tetuan. Posteriorment es va fer un recorregut i diverses xerrades per l'itinerari Castelló en la II República. Durant aquest es van explicar les característiques econòmiques i socials del període republicà i els trets arquitectònics de l'edifici de correus, diverses cases dels carrers Colom, Cervantes, Cavallers, casa Matutano —on es va parlar sobre normes de Castelló—, Institut Ribalta on es van ressaltar les millores educatives i pedagògiques de la II República. Tot seguit, ens vam dirigir cap al Parc Ribalta on després de comentar una mica els canvis esdevinguts a la ciutat a finals del segle XIX i principis del XX, vam centrar l'interés en el Temple de Música (construcció, estil, funcionalitat...). El dia 15 de juliol es va dur a terme una activitat amb un grup reduït de persones interessades en la memòria històrica de Castelló. Es va fer un recorregut i diverses xerrades per l'itinerari Castelló en la II República. Durant aquest es van explicar les característiques econòmiques, socials i culturals del període republicà i els trets arquitectònics de l'edifici de correus, diverses cases dels carrers Colom, Cervantes, Cavallers, casa Matutano —on es va parlar sobre normes de Castelló—, Cambra Agrària, Institut Ribalta on es van ressaltar les millores educatives, pedagògiques i culturals de la II República. Tot seguit, ens vam dirigir cap al Parc Ribalta on després de comentar una mica els canvis esdevinguts a la ciutat a finals del segle XIX i principis del XX, vam centrar l'interés en el Temple de Música (construcció, estil, funcionalitat...) i en l'Obelisc on vam tractar els temes de la Revolució Liberal, les guerres carlines i les repercussions a la ciutat de Castelló.

Projecte Espais de Memòria de Castelló de la Plana

A finals de juliol del 2021 es van instal·lar uns nous panells dels Espais de Memòria a la ciutat de Castelló, en aquest cas, a la vora del riu Sec enfront del cementeri de Castelló al costat del monòlit-escultura d'homenatge a les víctimes del franquisme inaugurat per la nostra associació el 2008. En aquest lloc van ser afusellats més de 900 represaliats pel franquisme. El projecte l'ha desenvolupat l'Ajuntament de Castelló amb la col·laboració del GRMHC.

Participació Jornades de Memòria Històrica La Batalla de Llevant (Nules)

Entre els dies 21 i 24 de juliol es van celebrar les Jornades de Memòria Històrica sobre la batalla de Llevant organitzades per l'associació Platges de Nules, amb assistència de membres del GRMHC i la presentació d'una comunicació per part del membre del GRMHC Joan Miquel Palomar. Dissabte 24 de juliol es van celebrar les jornades a la Caixa Rural de Nules, amb la presentació per part de l'alcalde, el regidor de Patrimoni i Cultura i els dos representants de la -associació Platges de Nules, Manel Alagarda i Miguel Angel Sanz. Es van presentar diferents treballs i projectes sobre patrimoni i memòria. Joan Miquel Palomar, membre de la nostra associació, va explicar la trajectòria en treballs i projectes al llarg de quasi 20 anys del GRMHC.

AGOST

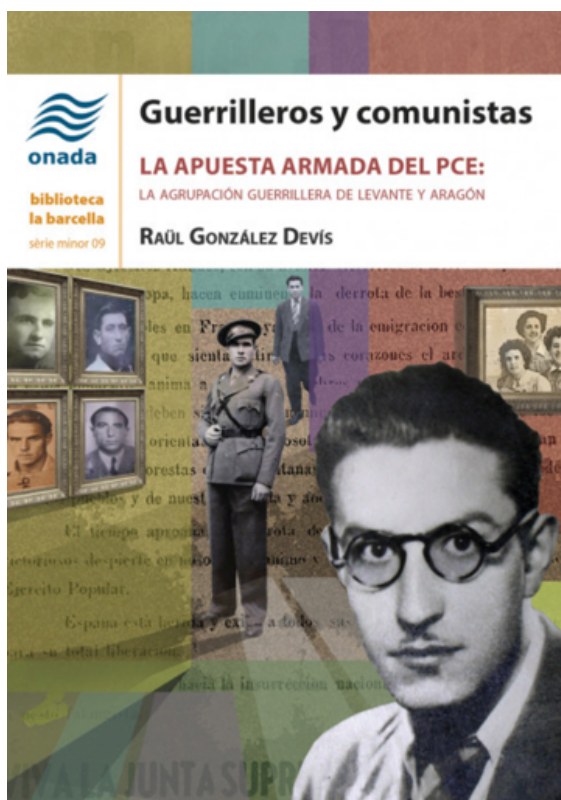
Acte memòria històrica Fuente de la Reina.

Dissabte 7 d'agost va tenir lloc a Fuente la Reina un acte d'homenatge a les víctimes de la repressió franquista de la localitat. El projecte va sorgir fa pocs mesos mitjançant les idees i treball de recerca realitzat per alguns membres d'un grup de recuperació de la memòria de l'Alt Millars, com Empar Peiró, Luis Mas i els membres del GRMHC Joan Piñana i Juan Luis Porcar. Es va contactar amb familiars dels represaliats que van col·laborar en l'acte aportant testimonis i material fotogràfic, amb el qual es va realitzar una presentació audiovisual que per motius tècnics no es va poder projectar, però de la qual es va fer difusió als familiars i posteriorment a les xarxes socials. L'acte va homenatjar al que va ser alcalde de la localitat durant la guerra civil, Emilio Tort Moliner, afusellat a Saragossa el 1940, també al seu pare mort a la presó de Saragossa el 1939 i a Rafael Villalba Villalba, veí de la localitat assassinat a Mathausen en 1942. També es va fer extensiu als altres membres de la corporació municipal republicana (com l'alcalde Bonifació Moliner entre altres) detinguts i empresonats i a les seues famílies que van ser expulsades del poble i desterrades durant anys en una localitat de la província de Lleó. L'ajuntament de Fuente la Reina es va sumar al projecte i a l'organització de l'acte, en el qual van participar Empar Peiró com a mantenidora, i per ordre d'intervenció Juan Luis Porcar i Joan Piñana membres del Grup, Adrián Blas Minguez en representació d'Amical de Mathausen i Eugenio de Manuel, president de la Federació Valenciana de Municipis i Províncies, entitats també col·laboradores. També va comptar amb la col·laboració del Grup per la Recerca de la Memòria de Castelló i amb la presència de Ramón Juan a banda dels dos membres del col·lectiu abans esmentats. L'acte va comptar amb una nombrosa participació de públic i a la seua finalització es va inaugurar una placa d'homenatge als tres represaliats amb un parlament a càrrec de Joan Piñana.

Nova publicació “Guerrilleros y comunistas. La apuesta armada del PCE: la Agrupación Guerrillera de Levante y Aragón” de Raül González Devís.

Una nova publicació del nostre company del GRMHC, Raül González Devís, professor de Geografia i Història i doctor per la Universitat Rovira i Virgili. Especialitzat en la resistència armada antifranquista i en processos de violència política, les seues línies de recerca l'han portat des de la dictadura de Primo de Rivera al franquisme; també ha treballat sobre la didàctica i l'ensenyament de la història, així com en estudis locals i comarcals centrats en les comarques del nord del País Valencià. És autor del llibre *Tragèdies Silenciades. Repressió franquista i maquis en les comarques del nord del País Valencià*, així com de diferents articles i col·laboracions en obres col·lectives. Aquest llibre se situa en els terribles anys quaranta del segle XX i s'endinsa en la gestació i desenvolupament de la resistència armada antifranquista impulsada pel Partit Comunista d'Espanya (PCE).

XII Jornades de memòria històrica de Vistabella del Maestrat.

Entre el 9 i el 15 d'agost de 2021 Vistabella del Maestrat va acollir les seues XII Jornades de Memòria Històrica i el curs d'antropologia forense "Treball pràctic de camp: exhumació de la fossa del mas del Collet", dues activitats paral·leles i vinculades entre si, organitzades pel Centre d'Estudis de Penyalgosa, l'Associació Científica ArqueoAntro, el Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló i l'Ajuntament de Vistabella del Maestrat, amb la coordinació a càrrec d'Elvira Safont (CEP). El curs d'antropologia forense es va celebrar des del 9 fins al 13 d'agost a les vesprades a l'Antiga Presó, i va ser inaugurat pels diputats Ramiro Rivera (Diputació de València) i Belén Bachero (Corts Valencianes) i pel director del curs Miguel Mezquida (Arqueoantro). Aquest curs va ser impartit per una desena d'especialistes com l'arqueòleg i director del curs abans citat Miguel Mezquida, l'historiador Vicent Gabarda, els investigadors del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló Antonio Giner i Juan Luis Porcar, la historiadora, antropòloga i doctora en Arqueologia Andrea Moreno, el director antropològic d'Arqueoantro Javier Iglesias i l'arqueòleg Àlex Calpe, entre altres. Als matins es van

realitzar, formant part del curs d'arqueologia i antropologia forense, excavacions i exhumacions al mas del Collet. Tots els testimonis orals han coincidit sempre en la versió dels fets recollida al llibre "El temps perdut. Memòria històrica de Vistabella": un grup de cinc o sis guàrdies d'assalt, que defensaven les línies republicanes al Front de Llevant ubicats davant el mas del Collet de cara al Pla de Vistabella, es van rendir davant el ràpid avanç de l'exèrcit franquista. I van ser afusellats allí mateix. Les quatre entitats han pogut exhumar les restes de la fossa del mas del Collet amb dues subvencions: una de la Federación española de municipios y provincias, i una altra de la Conselleria de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica de la Generalitat Valenciana.

El dissabte 14 d'agost es van realitzar diferents presentacions literàries i venda de llibres. Al matí es va presentar el llibre "Els versos d'un llibertari", d'Ernest Nabàs, una biografia novel·lada de Pau Montolio, poeta de Xodos, i el llibre de José Ramon Sanchís Alfonso "Maquis y franquismo. Lucha armada, miedo y represión". A la vesprada va ser l'espai destinat a presentacions de llibres del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló. Es va tractar de breus presentacions a càrrec de Juan Luis Porcar amb el llibre "Cultura i exili", obra col·lectiva sobre la contribució dels exilis i les persones que els van patir a la construcció i el progrés de la societat i la cultura contemporània, de Joan Miquel Palomar que va presentar "Castelló republicà: arquitectura i urbanisme" i Francesc Mezquita va presentar les seues dues obres "La platja d'Argelés" i "Memòria del meu avi". El dia 15 es van rebre visites a les fosses i trinxeres del Mas del Collet de Vistabella, on l'antropòleg Javier Iglesias, l'arqueòleg Miguel Mezquida (Arqueoantro), Elvira Safont (CEP) i Antonio Giner (GRMHC) va atendre les consultes amb explicacions tècniques i històriques al respecte.

SETEMBRE

Exposició Castelló Republicà Arquitectura i Urbanisme del 15 al 26 setembre a Les Aules

Del 15 al 26 de setembre del 2021 va romandre l'exposició "Castelló Republicà. Arquitectura i Urbanisme" a l'espai cultural Les Aules de la Diputació Provincial de Castelló a la ciutat de Castelló de dilluns a dissabte de 10:00-14:00 i de 17:00-20:00. La seua inauguració va ser dimecres 15 de setembre a les 19:00. Aquesta exposició és una de les activitats dins de les XIX Jornades de Memòria Històrica de Castelló "90 Aniversari de la II República" organitzades pel GRMHHC. L'exposició vol recuperar part d'un patrimoni material històric de la ciutat de Castelló: els vestigis de l'arquitectura i de l'urbanisme dels anys 30 a la nostra ciutat. L'objectiu de l'exposició no ha estat fer un estudi dels corrents artístics del període, ni tampoc analitzar l'ús de materials o de recursos tècnics, sinó recuperar la memòria històrica d'un període democràtic, malauradament breu, a través de les edificacions que s'hi van alçar. El catàleg de l'exposició va obtenir al 2019 el Premi Institut Obrer de la Societat Coral el Micalet.

EXPOSICIÓ DEL 15 AL 26 DE SETEMBRE DE 2021
Inauguració 15 setembre, a 19:00h
Lloc: Plaça de les Aules, 1

Plaça de les Aules, 1
46001 Castelló
Institució diputació.es

OCTUBRE

Participació Fira d'entitats Commemoració del 89é aniversari de les 'Normes de Castelló' Escola Valenciana L'Alcora

El dissabte 2 d'octubre es va celebrar la Fira d'Entitats convocada per Castelló per la llengua a L'Alcora. Enguany és el 89é aniversari de Les Normes de Castelló. Ens vam sumar a la festa reivindicativa en una paradeta.

Participació en l'homenatge a Amado Granell a Borriana

Borriana va retre homenatge el 4 d'octubre en el CMC La Mercé de Borriana a Amado Granell Mesado, un militar protagonista en la Segona Guerra Mundial que va participar en l'alliberament de la capital francesa durant aquesta contesa, també va participar en la Guerra Civil espanyola, enquadrat en l'exèrcit republicà i després va passar al nord d'Àfrica on es va enrolar en la Legió Estrangera Francesa i va combatre a l'Alemanya nazi durant la Segona Guerra Mundial. L'acte presidit pel President de la Generalitat, Ximo Puig; la consellera de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica, Rosa Pérez Garijo; el conseller d'Educació, Cultura i Esport, Vicent Marzà i l'alcalde del municipi, Maria Josep Safont. L'acte organitzat per la Conselleria Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica va comptar, entre d'altres, amb la participació del nostre Grup.

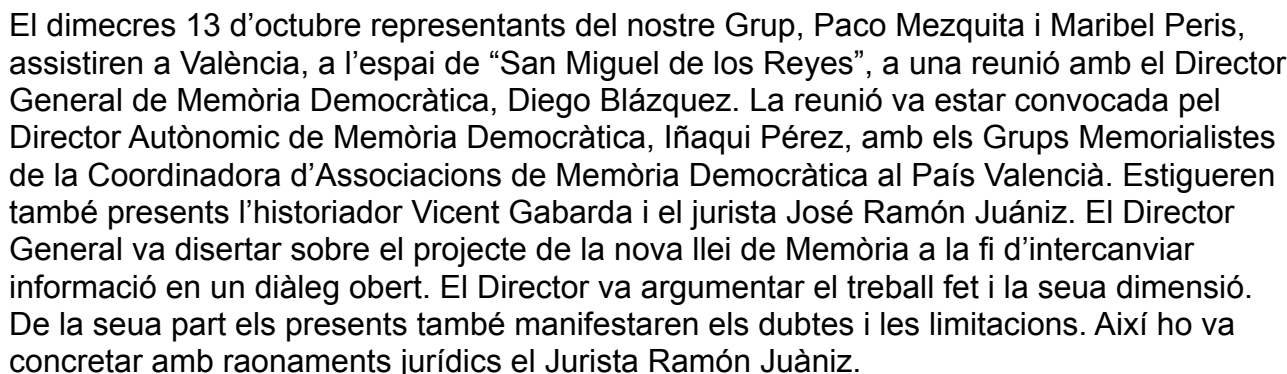

Presentació de llibre «Cultura i exili. Estudis d'història i literatura»

Dijous 7 d'octubre a les 18:30 va tindre lloc la presentació del llibre «Cultura i exili. Estudis d'història i literatura» VV.AA. a la sala de Conferències de MENADOR espai cultural de la ciutat de Castelló organitzada pel Servei de Comunicacions i Publicacions de la Universitat Jaume I amb la participació del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica. Es comptarà amb la participació de Carmen Lázaro, Vicerectora de Cultura i Relacions Institucionals; amb Adolf Piquer, Director del Departament de Filologia i Cultures Europees i autor del llibre; amb Juan Luis Porcar, del Grup per a la recerca de la Memòria Històrica i autor del llibre; i amb Lluís Meseguer, Catedràtic del Departament de Filologia i Cultures Europees i autor del llibre. Tanmateix amb una breu salutació gravada de Ximo Puig, President de la Generalitat Valenciana i de Paul Preston, professor de la London School of Economics. Aquest llibre forma part de la col·lecció d'Humanitats – Servei de Comunicacions i Publicacions de la Universitat Jaume I.

El GRMHC s'ha personificat en la causa judicial derivada de les mesures cautelars presentades per Abogados Cristianos demanant la suspensió de la retirada de la Creu dels Caiuts.

Conferència "Aspectes culturals de la vida quotidiana a la II República" a càrrec de Manolo Carceller

Divendres 15 d'octubre a les 18 h en la sala de conferències de l'espai cultural Menador de Castelló va tindre lloc la conferència "Aspectes culturals de la vida quotidiana a la II República" a càrrec de Manolo Carceller i presentada per la presidenta del GRMHC Maribel Peris Muiños. Aquest acte es troba emmarcat dins de les XIX Jornades de Memòria Històrica de Castelló "90 anys de la II República" organitzades pel nostre grup.

Inauguració exposició fotogràfica "Batalla de Levante: La defensa de Viver. La 181ª Brigada Mixta" i la presentació del llibre "181ª Brigada Mixta Línea XYZ" a Viver

Dissabte 16 d'octubre a les 18h en l'espai cultural "El convento de San Francisco de Paula" de Viver va tindre lloc la inauguració de l'exposició fotogràfica "Batalla de Levante: La defensa de Viver. La 181ª Brigada Mixta" i la presentació del llibre "181ª Brigada Mixta Línea XYZ". En aquest acte -organitzat per l'Ajuntament de Viver- van intervindre entre d'altres, Ramón Juan, membre del GRMHC, autor del llibre "Resistir es vencer" i comissari de l'exposició fotogràfica.

Batalla de Levante: La defensa de Viver La 181ª Brigada Mixta

Julio de 1938 a marzo de 1939
EXPOSICIÓN FOTOGRÁFICA
La 181 B.M.: defensores de Viver. Fondo fotográfico Manuel Periañez

Intervendrán:
Nieves Simón: Alzados de Viver.
Matías Alonso: Presidente del grupo para la recuperación de la memoria histórica de la CV.
Ramón Juan: Autor del libro "Resistir es vencer" y comisario de la exposición fotográfica.
Manuel Periañez: Hijo del Mayor Periañez de la 181ª Brigada Mixta y depositario del fondo fotográfico.
Blas Vicente: Historiador de la guerra civil y asesor del Servicio Histórico y Cultural del Ejército del Aire.
Yolanda Salvador: Autora del libro "181ª Brigada Mixta, Línea XYZ".

SÁBADO 16 DE OCTUBRE A LAS 18 HORAS EN EL ESPACIO CULTURAL
"EL CONVENTO DE SAN FRANCISCO DE PAULA" DE VIVER

Informe del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló (GRMHCS) sobre algunes de les persones del nomenclàtor de la ciutat de Castelló de la Plana.

S'ha actualitzat l'informe ampliant informacions d'alguns noms del nomenclàtor. Ratifiquem el contingut del nostre informe resultat de la investigació en els diferents arxius de la ciutat i d'altres entitats, de bibliografia específica contrastada sobre el tema; per tant, no són opinions, sinó el reflex rigorós del que apareix en els diferents documents. Sobre les diferents notícies, correus i comentaris d'alguns membres de la família Segarra reiterem que el nostre informe no entra a valorar sobre la retirada o no del nomenclàtor de la ciutat, simplement aporta informació contrastada que haurà de ser valorada en relació a la legislació sobre memòria democràtica que s'hauria d'aplicar amb coherència. Davant les afirmacions que no són certes d'alguns membres de la família, cal aclarir que en cap paràgraf de l'informe es diu que Manuel Segarra fora membre de comitès de depuració o participara en la depuració político-social de funcionaris municipals, però ja que es tracta sobre aquest tema, sí que cal dir tal com expliquem en aquesta actualització de l'informe. que Manuel Segarra va formar part de la corporació que va informar i tractar sobre revisions d'expedients de depuració a petició d'alguns ex funcionaris municipals depurats, tal com es pot comprovar en documents del fons "Expedients de depuració de funcionaris municipals" del AHMC amb la seua signatura estampada en al menys dos dels documents. Aleshores demanem que es deixi de calumniar i publicar comentaris i informacions falses sobre el contingut del nostre informe. Recordar també que els membres dels governs dels diferents òrgans de poder de la dictadura franquista (ajuntaments, diputacions, Corts, Govern central) eren escollits pels òrgans superiors de l'administració franquista, a pesar de la ficció de les eleccions a procuradors a Corts, diputats, regidors, alcaldes, etc. La responsabilitat d'aquests membres comença en el moment que s'accepta el càrrec, cadascun segons el grau de jerarquia; perquè existeix la possibilitat de dimitir, acte molt poc practicat. Sempre s'estava a temps de deixar de formar part dels òrgans de poder franquista. Informe del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló (GRMHCS) sobre algunes de les persones del nomenclàtor de la ciutat de Castelló de la Plana que apareixen en el Catàleg de simbologia i nomenclatura franquista del GRMHCS i en el Catàleg de Vestigis de la Guerra Civil i el Franquisme de la Generalitat Valenciana.

Informe del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló (GRMHCS) sobre algunes de les persones del nomenclàtor de la ciutat de Castelló de la Plana que apareixen en el *Catàleg de simbologia i nomenclatura franquista* del GRMHCS i en el *Catàleg de Vestigis de la Guerra Civil i el Franquisme* de la Generalitat Valenciana.

Per a la confecció de tots els documents i publicacions del GRMHCS se segueixen criteris objectius i independents en el procés d'elaboració. Això vol dir que només es tenen en compte els fets i accions provats documentalment i dels quals s'ha obtingut informació contrastada de la seua veracitat. Així mateix, dins del procés d'elaboració, es consideren les noves publicacions sobre la matèria, les noves troballes en arxius, el

TAULA REDONA “Llocs de memòria al País Valencià: Albatera, Paterna, Línia XYZ. L'experiència en altres llocs” dins de I cicle de Conferències de la Memòria organitzada per Coordinadora d'Associacions per la Memòria Democràtica de País Valencià.

El dimecres dia 20 d'octubre a la sala La Muralla del Col·legi Major Rector Peset es va fer la segona jornada del Cicle de Memòria organitzat per la Coordinadora d'Associacions per la Memòria Democràtica al País Valencià i per l'Aula d'Història i Memòria Democràtica de la Universitat de València. Aquesta segona jornada va tractar sobre els Llocs de Memòria al País Valencià. Els participants de la Taula Rodona van ser Felipe Mejias, Amparo Belmonte i Vicent Grau. Felipe Mejias, arqueòleg i director dels treballs al camp de concentració d'Albatera, va exposar les línies d'investigació i actuació a la localitat de San Isidro sobre el camp, recerca de fosses arran de testimonis, i trobada d'ossos. Amparo Belmonte, presidenta de la Plataforma d'Associacions de Familiars de Víctimes del Franquisme de les Fosses Comunes de Paterna, va informar del recorregut de les famílies i la constitució de les associacions i Plataforma a Paterna; la lluita per al dret de veritat, justícia i reparació. Vicent Grau, doctor en història i expert en la línia XYZ, va dissertar sobre la logística i el valor de la línia defensiva, de la batalla de Llevant com a important resistència i la posta en valor, símbol de la lluita, en defensa de la Segona República. La sessió va estar moderada per la nostra companya Maribel Peris.

Jornada de memòria històrica a Vilafranca

Dissabte 16 d'octubre membres del GRMHC van participar en una jornada de memòria històrica a Vilafranca, organitzada per la companyera Marga Marín i el col·laborador Paco Miralles, originaris de la localitat i coneixedors del terreny. Es va visitar la zona del mas d'Arriello, on diversos testimoniatges orals informen sobre la localització de fosses de soldats de la Guerra Civil, i es va localitzar abundant material bèl·lic, majoritàriament metralla conseqüència dels enfrontaments, ja que era zona de front de guerra. També vam tenir l'oportunitat de recollir el testimoniatge d'una veïna de la localitat, família de represaliats finalitzada la guerra.

Víctimes de la repressió del franquisme a Castelló s'adhereixen a la Querella Argentina.

El 20 d'octubre es va presentar, en el Consolat argentí a Madrid, la denúncia de l'assassinat de 20 persones produït entre 1939 i 1943 a Castelló, la majoria d'elles van ser enterredas en el cementiri civil d'aquesta ciutat. Aquestes denúncies són presentades per l'Associació de Familiars de Víctimes del franquisme del cementiri de Castelló i per l'associació, Acció Ciutadana contra la Impunitat del franquisme, que va sorgir en 2016 com a plataforma de suport a la Querella Argentina al País Valencià, formant part de la CEAQUA (Coordinadora Estatal de Suport a la Querella Argentina). En la seva preparació s'ha comptat el suport legal d'Aràdia Ruiz advocada de la Cooperativa El Rogle de València. Les representants van ser les companyes del GRMHC Dolors Domingo i Carmen Arnal.

Roda de premsa dia 25 d'octubre sobre el nomenclator a la ciutat de Castelló.

El dimecres 25 d'octubre, a les 11 hores del matí, a l'Espai Cultural del Menador, es va dur a terme una roda de premsa, convocada pel nostre Grup, sobre el nomenclator franquista a la nostra ciutat i l'aplicació de les lleis. La Generalitat Valenciana, Conselleria de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica va publicar recentment el seu catàleg sobre vestigis franquistes a l'àmbit geogràfic i polític de la Comunitat. La finalitat és l'aplicació de les lleis 14/2017 i la llei 52/2007, autonòmica i estatal, per a l'eliminació de la simbologia de la Dictadura franquista. El catàleg ha estat elaborat per la Conselleria citada a partir de la informació recollida mitjançant una petició cursada als Ajuntaments des de l'any 2016. Així mateix la Conselleria estableix un temps perquè els Ajuntaments facin les alegacions corresponents que consideren. L'Ajuntament de Castelló va decidir alegar aspectes del contingut del catàleg i aportar informació d'alguns elements de la simbologia, ja que han estat eliminats durant aquests últims anys, i a més alegar el seu desacord amb el nomenclator establert al catàleg. Per a decidir sobre els noms dels carrers, assenyalats com a franquistes, els quals ho han sigut en funció prioritàriament del càrrec polític que van desempeñar durant la Dictadura, la Regidoria de Cultura i Memòria Democràtica va decidir, tal com va expressar al ple el portaveu de Compromís, Ignasi Garcia, demanar assessorament al nostre Grup i al Cronista de la Vila. Per aquest motiu el Grup, davant aquesta petició, va elaborar l'informe, el qual està penjat en aquesta web així com també va estimar redactar per a la premsa un comunicat sobre el tema; més també un comunicat per part de l'Associació de víctimes de la repressió franquista del cementiri. A més a més, veient l'escassetat de la difusió que malauradament la premsa li havia donat, va acordar, en l'assemblea del dia 20, convocar una roda de premsa amb la finalitat de difondre el comunicat i el contingut exacte de l'informe.

A la roda de premsa on es va llegir el comunicat i respondre a les preguntes dels mitjans de comunicació van acudir periodistes del diari el mundo, el periódico mediterráneo, Castellón información, Europa Press i la ser.

Xerrada sobre la Llei de fugues del franquisme a Morella

El passat divendres 29 d'octubre a les 20h va tindre lloc una xerrada sobre La llei de fugues en la Sala del Justícia de l'Ajuntament de Morella a càrrec de Lluís Ibáñez, investigador de la Fossa dels morellans al Cementeri de Benicarló, Juan Luis Porcar membre del GRMHC, Jordi Aguilar familiar de Salvador Aguilar Querol un dels morellans assassinats, i Jaime Ramia de l'Associació Abril de Benicarló. Aquesta xerrada és un acte paral·lel a l'acte de dignificació de la Fossa dels Morellans del 21 de novembre al cementiri de Benicarló. En aquest acte s'inaugurarà un monòlit en memòria dels assassinats per la Guàrdia Civil el 21 de novembre del 1947 a la carretera Càlig-Benicarló que es troben en aquesta fossa: Salvador Aguilar Querol, Juan Barreda Moliner, Bautistat Mestre Prats, Manuel Monfort Monfort, Juan Prats Ferrando i Vicente Tena Ortí.

NOVEMBRE

Noves campanyes d'exhumació al cementeri civil de Castelló.

El passat 8 de novembre va començar una altra campanya d'exhumacions al cementeri de Castelló de víctimes de la repressió franquista. Mitjançant els projectes elaborats pel GRMHC i amb els corresponents convenis signats i subvencions per fer front als treballs per part de l'equip Arqueoantrop, es va iniciar la campanya de l'Ajuntament de Castelló que tot seguit té continuació amb la de la Diputació de Castelló. Han sigut un total de 46 restes humans exhumats en novembre i desembre de 2021, corresponent 18 a la campanya municipal (14 de la fila 4 i 4 de la fila 11) més 28 exhumacions que corresponen a la Diputació de Castelló a la fila 11. Amb aquesta campanya es finalitzaran les dues files, 4 i 11 del cementeri civil de Castelló.

Divendres 12 de novembre presentació del llibre "Derecho a la justicia. Querellas contra la impunidad". Divendres 12 de novembre a les 18 h en la sala de conferències de l'Espai Cultural Menador de Castelló va tindre lloc la presentació del llibre "Derecho a la justicia. Querellas contra la impunidad" organitzat per la Plataforma de suport a la querella argentina del País Valencià i el GRMHC dins de les XIX Jornades de memòria històrica de Castelló. En ella van intervindre Maribel Peris Muiños del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica, Antoni Antoni Balanzà querellant de les fosses de Paterna, Aràdia Ruiz Blanca advocada de la cooperativa El Rogle, Lucila Aragó Carrión querellant per tortures i Rafael Juárez querellant per tortures.

Obra de teatre “Fins que s’escolten les veus” al teatre El Raval a Castelló.

Diuenge 21 de novembre a les 19:00 va tindre lloc la representació de l'obra teatral “Fins que s’escolten les veus” de la companyia teatral La Rabera Eclèctica amb una durada de 30 minuts en el teatre El Raval de Castelló de la plana. Aquest espectacle, inèdit i creat per a l'ocasió, és una de les activitats programades dins de les XIX Jornades de memòria històrica de Castelló “90 anys de la II República” organitzada pel Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló. L'entrada va ser gratuïta.

Homenatge als sis morellans assassinats en aplicació de la Llei de Fugues i soterrats Cementeri Municipal de Benicarló.

El diumenge 21 de novembre a les 12 h va tindre lloc l'acte d'homenatge als sis morellans assassinats en aplicació de la Llei de Fugues que es troben soterrats al Cementeri Municipal de Benicarló. Aquest homenatge va estar organitzat per l'Ajuntament de Benicarló, l'Ajuntament de Morella, familiars dels assassinats, l'Associació Abril de Benicarló i el Grup per la Recerca de la Memòria Històrica amb la col·laboració de la Conselleria de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica de la Generalitat Valenciana. En aquest acte s'inaugurarà un monòlit en memòria dels assassinats per la Guàrdia Civil el 21 de novembre del 1947 a la carretera Càlig-Benicarló que es troben en aquesta fossa: Salvador Aguilar Querol, Juan Barreda Moliner, Bautista Mestre Prats, Manuel Monfort Monfort, Juan Prats Ferrando i Vicente Tena Ortí.

L'alcalde de Benicarló es complau a convidar-vos a l'acte d'homenatge als sis morellans assassinats pel franquisme en aplicació de la Llei de Fugues i que es troben soterrats a Benicarló.

L'acte tindrà lloc al Cementeri Municipal de Benicarló el proper diumenge 21 de novembre a les 12.00 hores

Videoconferència d'Àngel Viñas 27 de novembre en l'Espai Cultural Menador sobre la II República.

Dissabte 27 de novembre a les 11:00 va tindre lloc en la sala de conferències de l'Espai Cultural Menador la videoconferència de l'historiador Àngel Viñas sobre la II República Espanyola dins dels actes de les XIX Jornades de Memòria Històrica de Castelló organitzades pel Grup de la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló. La videoconferència es pot visualitzar en el [canal de Youtube del GRMHC](#).

Visites de IES a les exhumacions del cementeri civil de Castelló.

Alumnat de 4t d'ESO i de 1r de Batxillerat de l'IES El Caminàs i alumnat de 4t d'ESO de l'IES Penyagolosa van visitar el 29 i 30 de novembre els treballs d'exhumacions al cementeri de Castelló de víctimes de la repressió franquista dins de la campanya de l'Ajuntament de Castelló que tot seguit té continuació amb la de la Diputació de Castelló. Acompanyats per una membre de l'equip d'exhumacions d'Arqueoantropologia; el professorat d'història dels centres; i per Joan Miquel Palomar i Queta Rodenas, membres del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló; l'alumnat ha aprofundit en aquest capítol del nostre passat recent.

DESEMBRE

“Franco sigue vivo” documental realitzat per estudiants del Grau de Comunicació Audiovisual de l'UJI amb la col·laboració del GRMHC.

En el [canal del Youtube del GRMHC](#), es pot trobar el documental “Franco sigue vivo” realitzat per estudiants del Grau de Comunicació Audiovisual de l'UJI amb la col·laboració, entre d'altres, del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló (Maribel Peris Muiños, Francesc Durà i Toni Solsona).

Presentació projecte de Memòria Democràtica en Villanueva de Viver.

Amb una bona acollida per veïns i veïnes del poble, dimecres 8 de desembre es va fer la presentació per part dels seus dos autors, Rosa Bautista Betoret i Alfredo Fornás Pallarés, de projecte de Memòria Democràtica en el que s'està treballant en Villanueva de Viver. En el projecte, amb l'autora i l'autor, col·labora Ramón Juan, membre del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló.

Dia dels Drets Humans: concentració ciutadana per les víctimes del franquisme.

Divendres 10 de desembre a les 19:00 en la plaça de la Verge de València va tindre lloc la concentració ciutadana "Front la impunitat: Veritat, Justícia i Reparació" a la qual es van sumar més de seixanta organitzacions socials, polítiques i sindicals, entre les quals el Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló i l'Associació de familiars de les víctimes del franquisme del cementeri de Castelló. En aquest acte es va comptar amb la presència de la consellera Rosa Pérez Garijo i que va obrir el cantautor Pau Alabajos amb una actuació musical.

Testimonis i debat “Víctimes de la repressió en la democràcia (1975-2021)”.

Divendres 10 de desembre a les 19 h en la CGT a Castelló de la plana es va parlar de la repressió des de la dictadura fins hui. En la taula hi va haver els testimonis de 5 represaliats que explicaren les seues experiències. Es va finalitzar amb un debat sobre l'estat de la qüestió. Acte organitzat per l'Oficina d'Atenció Obrera amb la col·laboració de la CGT i el Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló, amb la participació del nostre company Joan Miquel Palomar.

Visites de IES a les exhumacions del cementeri civil de Castelló.

Alumnat de 1r de Batxillerat i 4t ESO de l'IES Sos Baynat, de 1r de Batxillerat i 4ESO de l'IES Bovalar, de 2n Batxillerat de l'IES Penyagolosa, i 1r de Batxillerat i 2n Batxillerat de l'IES Ximen d'Urrea de L'Alcora han visitat durant el mes de desembre els treballs d'exhumacions al cementeri de Castelló de les víctimes de la repressió franquista dins de la campanya de l'Ajuntament de Castelló que tot seguit té continuació amb la de la Diputació de Castelló. Acompanyats per una membre de l'equip d'exhumacions d'Arqueoantropologia; el professorat d'història dels centres; i per membres del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló; l'alumnat ha aprofundit en aquest capítol del nostre passat recent.

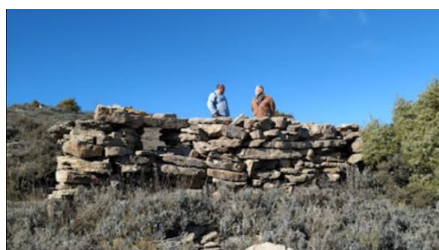
Presentació a Sant Mateu del llibre “Un país en gris i negre: memòria històrica i repressió franquista a Castelló”.

Dissabte 11 de desembre de 2021 es va presentar al palau Vil·lores de Sant Mateu, el llibre “Un país en gris i negre: memòria històrica i repressió franquista a Castelló” de Juan Luis Porcar. L'acte va ser possible per la important tasca de recuperació de la memòria que s'està fent a la localitat per persones com Manuel Peraire, localitzant a familiars de la repressió i aportant informació, i Manel Roda i Angels Besalduch, familiars de Manuel Roda Mañá, un dels veïns de Sant Mateu afusellats al cementiri de Castelló. L'acte va comptar amb la presència de l'alcaldessa Ana Besalduch, van assistir unes 25 persones, va ser presentat pel regidor Marc Esteller i va comptar amb l'assistència tècnica de Tomás Segarra. Després de la presentació de l'obra que va ser llegida per Manel Roda, l'autor Juan Luis Porcar va comentar un audiovisual sobre la repressió a Sant Mateu on es va aportar informació i documentació fotogràfica sobre diferents veïns i veïnes represaliades. Aquest document audiovisual l'autor el posarà a disposició de l'ajuntament per la seua difusió i ús pedagògic si així es determina.

Visita guiada a la penya Juliana (Begís) patrimoni linia XYZ.

Dissabte 11 de desembre de 2021, es va dur a terme una visita guiada per part de Ramón Juan Navarro, membre del GRMHC, i de Miguel Celaya, guia de l'Ajuntament de Begís amb Rosa Monlleó, Vicent Grau i Alfredo Fornàs per reivindicar la posada en valor del patrimoni de la línia XYZ, en concret del poble de Bejís. La visita va estar organitzada per Ramón Juan Navarro i el regidor de l'Ajuntament de Begís, Jesús Santano, el qual no va poder assistir a la visita.

Participació del GRMHC en Open Studios Castelló en la residència d'investigació artística 'En la pell de...La memòria de les dones represaliades a Castelló'.

El pròxim 15 de desembre en el Menador Espai Cultural se celebraran els Open Studios, les trobades entre artistes, públic i teixit cultural que posen el colofó al programa de residències que impulsa el Consorci de Museus de la Comunitat Valenciana (CMCV) juntament amb la Direcció General de Cultura i Patrimoni de la Generalitat Valenciana. 'En la pell de...La memòria de les dones represaliades a Castelló', d'Art al Quadrat, duo format per Mónica i Gema del Rey Jordà, és la tercera de les investigacions d'aquesta edició. Continua amb el treball que van començar en 2016, amb el qual recullen la història de dones represaliades durant la Guerra Civil i el franquisme, i ara plasmen aquesta repressió en la seua pell. La investigació aborda diferents causes per les quals les dones van ser represaliades a Castelló: per perillosa, miliciana, mestra, maçona, afiliació política, per estudiar... "Per aquest motiu, hem buscat informació i documentació en diferents entitats de la localitat (o contigus), com l'Arxiu Històric de Castelló, grups per la investigació de memòria històrica de Castelló, historiadors, UJI... o altres pròxims de la Comunitat Valenciana, com per exemple l'Aula d'Història i Memòria Democràtica de la UV i d'historiadors com Ana Aguado, Carmen Agulló, Vicenta Verdugo", expliquen. Entre els grups d'investigació de memòria històrica de Castelló, es troba el Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló.

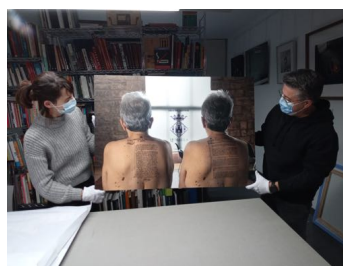
Cultura Resident 2021 Residencias de creación del Consorci de Museus de la Comunitat Valenciana Residencias de producción artística — MENADOR espai cultural

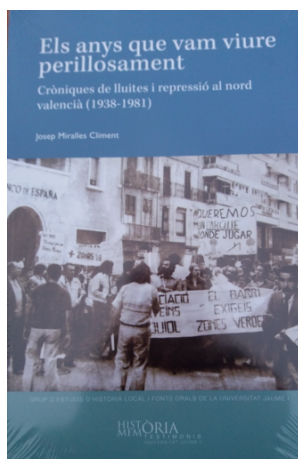
Miércoles 15 de diciembre de 2021, de 17:30h a 20:30h

MENADOR espai cultural Plaça de l'Hort dels Corders, 4, 12001 Castelló de la Plana Entrada libre hasta completar aforo cultural@cmcv.es @gva.consorcimuseus

10:30-18h: Apertura con artistas en el salón de actos de Menador 18-18:45h: «O, O Mujeres de caballería» el Cuerpo Blau, itinerario performativo. Inicio en el salón de actos de Menador 19-20:30h: Open Studios: Memoria «En la piel de... Memoria de las mujeres represaliadas en Castelló», Art al Quadrat, Sala 10; «Mujeres de la guerra», Boque Anouk, Sala 10; «Mujeres de la guerra», O, O Foundation, Sala 10; «Mujeres de la guerra», O, O, Marta García y New Anouk con la colaboración de Manuel, Celia, Teresa Verde, Ana Lloréns y Diego Simoes, Sala 10.

Publicació del llibre "Els anys que vam viure perillosament. Cròniques de lluites i repressió al nord valencià (1938-1981)". Dins de la col·lecció "Història i Memòria. Testimonis" de l'UJI, s'ha publicat el llibre "Els anys que vam viure perillosament. Cròniques de lluites i repressió al nord valencià (1938-1981)" fruit d'una investigació realitzada durant els tres darrers anys pel membre del GRMHC Josep Miralles Climent. El llibre es pot adquirir a la Llotja del Cànem o en la tenda online de les publicacions de l'UJI. Les activitats i lluites polítiques i sindicals opositors a les comarques del nord del País Valencià durant la dictadura franquista i la monarquia postfranquista des de l'any 1938 al 1981, s'analitzen en aquesta obra, a mena de crònica narrada pels protagonistes d'aquell període d'utopia i canvi social.

Inventari de Memòria democràtica als arxius de Castelló 1931-1950 (1a fase).

Aquest inventari de documentació relacionada amb la memòria històrica en arxius de la província de Castelló, es realitza en el marc dels projectes i línies d'actuació en matèria de memòria democràtica impulsats i compartits entre la Conselleria de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica i la Coordinadora d'Associacions per la Memòria Democràtica del País Valencià. La Direcció General Qualitat Democràtica, Responsabilitat Social i Foment de l'Autogovern va acreditar per a aquest projecte a Juan Luis Porcar, documentalista i investigador del GRMHC, i a Dolores Cabra – membre també de la CADME, representant de l'associació Archivo Guerra y Exilio, arxivera i amb una àmplia trajectòria en el camp de la memòria i els arxius, que es va incorporar al projecte de l'inventari per a la província de Castelló al març de 2021.

